



national treasury

Department:
National Treasury
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA



XITATIMENDE XA NHLANGANELO XA VUHANGALASAMAHUNGU

VUTAMERI BYA TIMALI TA TIKO NA VUKORHOKERI BYA XIBALO BYA AFRIKA-DZONGA

EKU HUMESIWENI KA EDIXINI YA VU 14 YA LEMBE YA TIHLAYOHLAYO TA XIBALO

PRETORIA, RAVUMBIRHI 25 SUNGUTI 2022

Vutameri bya Timali ta Tiko na Vukorhokeri bya Xibalo bya Afrika-Dzonga swi humesile edixini ya vu 14 ya lembe ya *Tihlayohlayo ta Xibalo*.

Edixini ya 2021 yi nyika nkatsakanyo wa mihlengeleto ya xibalo xa mali ta tiko na vuxokoxoko bya ntlheriso wa xibalo eka malembexibalo ma 2017 ku fikela 2021, ku katsa na malembe ma swa timali ma 2016/17 ku fikela 2020/21.

Mihlengeleto ya mali ya tiko eka lembe ra swa timali ra 2020/21 yi kucetelekile swinene hi miyiriso ya yimiso wa vukorhokeri wa ntungu wa COVID-19 na ikhonomi leyi a ku ri khale yi ri ku tikeriwani leyi khwanyaneke hi 7% hi 2020. Mihlengeleto hinkwayo ya mali ya tiko ya xibalo ya 2020/21 yi chikile hi 7.8% ku ya eka R1 249.7bn ku sukela eka R1 355.8bn leyi hlengeletiweke eka lembe leri nga hundza.

Timhakakulu eka edixini ya 2021 hi leti:

- Mali hinkwayo ya tiko ya xibalo leyi hlengeletiweke hi SARS yi engetelekile ku sukela eka R1 144 billion hi 2016/17 ku ya eka R1 249.7 billion hi 2020/21, lexi kulaka hi mpimo wa nkulo wa lembe lowu vuyelelaka (CAGR) wa 2.2% eka nkarhi lowu. Leswi swi le hansi ka CAGR ya 9.0% leyi kumiweke eka nkarhi wa malembe ma ntlhanu lama nga hundza ku sukela hi 2011/12 ku ya eka 2016/17.
 - Xibalo xa Malinghena xa Munhu Yena N'wini (PIT) eka 39,1%, Xibalo xa Malinghena ya Mabindzu eka 16.4% na Xibalo xa Mixavo (VAT) eka 26.5%,

Swivutiso: SARS Media sarsmedia@sars.gov.za
National Treasury Communications Unit media@treasury.gov.za kume u bela riqingho eka 012 315 5000

eka nhlaxoxikarhi swi tshama swi ri swihlovo leswikulu swa mali ya tiko ya xibalo no khumba 81.9% ya mihlengeleto hinkwayo ya mali ya tiko ya xibalo.

- Mpimoxiave wa xibalo-ku-ya-eka GDP wu xoperiwile ku suka eka 23.8% hi 2019/20 ku ya eka 22.5% hi 2020/21. Leswi a swi ri mayelana na mihunguto ya lembe eka mali ya tiko leyi hlengeleteweke ku sukela eka xibalo xa malinghena xa munhu yena n'wini, xibalo xa mixavo, na mixakaxibalo wo karhi wa ekisayizi wa laha kaya.
- Eka Kavanyisa ka 2: Xibalo xa malinghena xa munhu yena n'wini, nxopaxopo wa ndhawu, tihlayo ta vanhu na ntlhantlo wun'wana wa mihlahluvo ya vahakelaxibalo lava hlahluviweke emakumu ka Ndzati 2021 eka lembexibalo ra 2020 leri kombiseke mivuyelo yin'wana yo tsakisa
 - 2 091 559 (40.1%) wa vahakelaxibalo lava hlahluviweke va tsarisiwile eGauteng;
 - 687 261 wa vahakelaxibalo lava hlahluviweke va tshama eJohannesburg Metro naswona va hakerisiwile xibalo eka nhlaxoxikarhi ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo ya R481 209;
 - 1 365 098 (26.2%) wa vahakelaxibalo lava hlahluviweke a va ri eka malembe ma le xikarhi ka 35 ku ya eka 44;
 - 2 792 845 (53.6%) wa vahakelaxibalo lava hlahluviweke a ku ri va xinuna; 2 420 951 (46.4%) a ku ri va xisati;
 - Vahakelaxibalo lava hlahluviweke a va ri na nhlaxoxikarhi ya malinghena leyi hakerisiwaka xibalo ya R1.8 trillion na xikweleti xa xibalo xa R407.2 billion. Nhlaxoxikarhi ya mpimoxibalo wa vona a wu ri 22.4% loko ku fananisiwa na 22.3% eka lembexibalo leri nga hundza; na
 - Malinghena yo suka eka miholo, tihakelo na muholo wun'wana ku katsa na phenxeni, nkarhi wo engetelela na tianyuwithi leti ku hoxeke xandla eka 91.6% ya malinghena hinkwayo leyi hakerisiwaka xibalo.
- Tihlayohlayo eka Kavanyisa ka 3 mayelana na xibalo xa malinghena xa Mabindzu ti hlavutela leswaku eka 812 306 wa tikhamphani leti hlahluviweke ku sukela hi Ndzati 2021 eka lembexibalo ra 2019, 24.0% ti vi le na malinghena leyi hakerisiwaka xibalo ya kahle, lokohiletlhelo 48.3% yi vi le na malinghena leyi hakerisiwaka xibalo leyi ringanaka na ziro naswona 27.7% leyi nga sala yi vikiwile tanihi ndzahlekelo;
- Kavanyisa ka 4 ku kombisa leswaku hi 2020/21, 79.3% ya vaxavisi va VAT a ku ri tikhamphani kumbe tikhoporexini to pfaleka. Ti hoxile xandla hi 92.9% eka tihakelo ta

Swivutiso: SARS Media sarsmedia@sars.gov.za
National Treasury Communications Unit media@treasury.gov.za kume u bela riqingho eka 012 315 5000

VAT ya Laha Kaya no hoxa xandla eka 91.2% ya mivuyiselo ya VAT. Hambileswi vanhu vona vini (vini va mabindzu va ri vox) a va ri vaxavisi va VAT va 15.3%, va hoxile xandla hi 2.4% eka tihakelo ta VAT ya Laha Kaya no amukela 1.2% ya mivuyiselo ya VAT.

- Tanihileswi swi koxometiweke ha kona eka Kavanyisa ka 5, Ntundzo wa VAT na Mindzuvo ya Khasitomo swi hoxile xandla hi 13.3% na 3.8% ya mali ya tiko ya xibalo ya lembe hi ku landzelelana; leswi fikiseke eka nhlayoxikarhi ya 17.1% leyi a yi ri ehansinyana ka nhlayoxikarhi ya 17.5% ehenhla ka malembe ma swa timali ma ntlhanu lama nga hundza. Nkavelo wa swibalo leswi eka GPD wu tlakukile ku ya eka 3.8% ku sukela eka nhlayoxikarhi ya ntlhanu wa malembe lama nga hundza ya 4.1%, na Ntundzo wa VAT lowu rhekhodeke 3.0% na Mindzuvo ya Khasitomo eka 0.8%.
- Eka lembe ra swa timali ra 2020/21.
 - Swiphemu leswi hoxaka xandla hi la ku kulu swa HS eka Mindzuvo ya Khasitomo hi 2020/21, tanihilaha swi kombisiweke hakona eka Xifaniso xa 5.2, ku vi le Mimovha, Swihahampfhuka na Vuhlayiselo (20.1%); Malapi na Swiambalo (19.0%); Michini na Switironiki (13.8%) ku katsa na Swakudya, Swinwiwa na Fole (13.4%).
 - Mitundzo ehansi ka xiphemu xa Swakudya, Swinwiwa na Fole swi endlile 97.5% ya ntsengo wa Ndzuvo wo Karhi wa Ekisayizi, leyi fambisiwaka swinene hi tisigarete (37.1%) no kumeka swinene eSwitzerland; na tiwhisiki (35.4%) leti tundziweke ku suka eUnited Kingdom.
 - Swiphemu swa Mimovha, Swihahampfhuka na Vuhlayiselo (56.7%) ku katsa na swa Michini na Switironiki (38.6%) ku vi le swihoxaswandla leswikulu eka ntsengo wa ndzuvo wa *ad valorem*, na 30.1% ya ntsengo wa khale lowu endlilweke hi mimovha ya manyunyu yo suka eGermany, lokohilethelo 63.2% ya ntsengo wa khale yi endlilweke hi switirhisiwa swa xitironiki swo suka ngopfungopfu eChina.
 - Mpimo hinkwawo wa mpimo wa ndzuvo wa khasitomo hi 2020/21 a ku ri 2.8% loko ku fananisiwa na 3.2% ya lembe leri nga hundza. Swixavisiwakulu leswi nga na mipimo ya Ndzuvo ya le hendla a ku ri Titanghu na Swichekeletano eka 24.5%; Swikhumba na Dzovo eka 19.5%; Malapi na Swiambalo eka 14.5%; Swakudya, Swinwiwa na Fole eka 9.8% ku katsa na Mimovha, Swihahampfhuka na Vuhlayiselo eka 6.9%.

Swivutiso: SARS Media sarsmedia@sars.gov.za
National Treasury Communications Unit media@treasury.gov.za kume u bela riqingho eka 012 315 5000

- Makumu, Kavanyisa ka 6: Swibalo Swin'wana na Mihlengeleto swi nyika vuxokoxoko mayelana na swibalo swo fana na Mbuyelo wa Nxaviso wa Tinhundzu (CGT), Xibalo xa Hundziso wa Tinhundzu, Swikumiwa swa Swicelwa na Mafurha (MPRR), tihakelo ta Nhlanguano wa Khasitomo wa le Dzongeni wa Afrika (SACU) na mivuyiselo ya Dizele. Hi 2019/20, CGT ya R16.4 billion yi hlengeletiwile laha R8.4 billion a yi hlengeletiwe hi vanhu hi voxo na tithirasiti na R7.9 billion eka tikhamphani. Nhlayoxikarhi ya R173.1 billion yi hlengeletiwile ku sukela ku tivisiwile CGT hi Nhlangua 2001, na R80.9 billion ku suka eka vanhu vona vini na tithirasiti na R92.1 billion ku suka eka tikhamphani.

Switsariwa wa Tihlayohlayo ta Xibalo ta 2021 swa kumeka eka tiwebusayiti ta SARS na Vutameri bya Timali ta Tiko eka www.sars.gov.za na www.treasury.gov.za

SARS na Vutameri bya Timali ta Tiko va amukela ku angula ka mani na mani na swiringanyeto ku ya emahlweni va ndlandlamuxa ntirhiso wa nkandziyiso eka nkambelo wa pholisi, no hluvukisa mivono yintshwa eka xiyimo xa ikhonomi na vanhu va Afrika-Dzonga. Leswi swi nga nyikiwa hi ku tirhisa imeyili eka taxstatistics@sars.gov.za.

MAKUMU

Swivutiso: SARS Media sarsmedia@sars.gov.za
National Treasury Communications Unit media@treasury.gov.za kume u bela riqingho eka 012 315 5000